

FG0044 Självtändigt arbete i musik 15 hp

Lärarexamen med inriktning musik

2012/13

Institutionen för musik, pedagogik och samhälle

Handledare: Incca Rasmusson

Ellinor Videfors

LIBRE

Sångteknik i den klassiska genren och instudering av
klassiska sånger

Inspelning av det självständiga, konstnärliga arbetet
finns dokumenterat i det tryckta exemplaret av denna
text på KMH:s bibliotek.

Sammanfattning

Projektet har inneburit att öva klassisk tonbildning och att interpretera fyra sånger från den klassiska genren. För att lära känna dessa sånger har jag läst om kompositörerna samt översatt sångtexterna. Förutom obligatorisk litteratur kompletterades projektet med självbiografin *Rösten* skriven av operasångare Thomas Quasthoff. Jag har genom mitt projekt fått en inblick i den klassiska sångtekniken. Arbetet har krävt egen regelbunden övning och samspel med en pianist. Projektet har även innehållit sånglektioner. Sånglektionerna genererade direkt respons på min sång och jag har fått med mig användbara sångövningar. Övningarna och sångtekniska tankar finns dokumenterade för att i framtiden kunna användas vid egen övning. Projektet ledde också till ett pedagogiskt material till framtida sångelever. Avslutningsvis gjordes en inspelning av sångerna.

Nyckelord: Sångteknik, klassisk sång, romansinterpretation, sångövningar

Innehållsförteckning

1	Inledning och bakgrund	1
1.1	Bakgrund	1
1.1.1	Ord på vägen	1
1.1.2	Havet sjunger	3
1.1.3	O mio babbino caro	4
1.1.4	Sposa son Disprezzata.....	4
1.1.5	Er der herrlichsten von allen	5
1.2	Syfte.....	6
2	Metod.....	7
2.1	Tidsplan – eftertanke	8
2.2	Dokumentation	8
3	Risikanalys.....	9
4	Resultat	10
5	Diskussion.....	12
	Referenser.....	15
	Bilaga 1 – sångövningar.....	16
	Bilaga 2 – minnesanteckningar	17
	Bilaga 3 – synopsis	19

1 Inledning och bakgrund

Här nedan följer en beskrivning av mitt projekt som har inneburit att öva klassisk sång. Under tolv veckor har jag, vid sidan av afroamerikansk sångteknik, intensivt övat klassisk tonbildning.

1.1 Bakgrund

Under mina gymnasieår undervisades jag i instrumentet sång av en operasångare. Jag tyckte att det var fantastiskt härligt att både få sjunga sånger från den klassiska repertoaren men också att öva klassisk sångteknik. Innan mitt möte med denna operasångare hade jag endast sjungit rock och pop i diverse band. Under tre gymnasieår sjöng jag alltså till stor del klassiskt. Men efter gymnasiet så tog den afroamerikanska genren över igen och jag tappade den klassiska tekniken som jag hade övat upp. Idag är det i afrogenren som jag både uttrycker mig genom och undervisar i. Men jag har i många år haft en längtan av att öva in klassisk sångteknik igen. Jag tror att min röst har en fallenhet för klassisk tonbildning och att det är röstvårdande för mig, trots att jag sjunger annan repertoar.

1.1.1 Ord på vägen

En del av projektet har inneburit att stärka relationen till sångerna. Detta gjorde jag genom att översätta sångtexterna och läsa om kompositörernas liv. För att sedan få en inblick i en operasångares vardag, rutiner, utmaningar och arbetssätt läste jag självbiografin *Rösten* (Quasthoff 2008). Sven Åbergs bok *Spegling* (2011) har gjort avtryck hos mig och många tankar angående min egen musikaliska start banade vägar.

Den tyske operasångaren Thomas Quasthoff har skrivit en självbiografi som både handlar om hans privata och professionella liv. Thomas är född och uppvuxen i Tyskland. Han föddes som neurosedyn-barn på grund av felmedicinering av hans mamma under graviditeten. Under flera månader låg han utsträckt och fastspänd i en säng som barn. Det enda han då hade att göra var att ligga och lyssna på melodierna från personalens radio, utifrån hallen. Han låg där i sin säng och nynnade med i melodierna. Thomas ansågs redan från barnsben vara en stor musikalisk talang. Med hjälp av sin kärleksfulla familj och sitt starka intresse för musik

arbetade han sig emot och igenom människors förutfattade meningar. Jag får uppfattningen om att han har sökt sig till de musikaliska sammanhang som han har känt stor lust inför. Han har sjungit både jazz, kabaré och soul vid sidan om sin utveckling till stor operasångare. Thomas skriver mycket kärleksfullt om musikanterna som han har jobbat och jobbar tillsammans med. Ofta har de blivit nära vänner. Hans självbiografi är väldigt ärlig då han skriver om upplevelsen av att ha instrumentet i sin kropp. Han skriver om att ens prestation kan beror på medmusikanten, hur sömnen har varit, vad man drömt, om du är lämnad eller nyförälskad, om man har sköljt ner kvällsmaten med två eller fyra öl och lokalens akustik. Han är en operastjärna och i mina ögon så väldigt mänsklig. Han tillåter livet påverka, han vågar leva, han vågar känna och det tror jag bidrar till hans fantastiska prestationer. Thomas jobbar hårt för att vara så skicklig som han är. Noggrannhet så som sömn, varma duschar, uppsjungningar 45 minuter innan föreställning, alltid komma i tid, inspektera scenen och arbetsplatsen och tillhandahålla rekvisitaförteckning innan konsert är exempel på vardagliga och noggranna rutiner. När Thomas lär känna en sång tolkar han text, tonart, tonalitet, harmonik, eventuella upprepningar och dess betydelse samt dynamiska skiftningar. Han är av uppfattningen att man aldrig blir färdig med en sång utan hela tiden hittar man nya betydelser.

I boken *Spela fritt* skriver Stephen (Nachmanovitch 2010) om hinder som bör röjas bort och att få ha en frihetskänsla. Jag tänker mig att dessa hinder i mitt fall har kunnat vara egna negativa psykiska tankar eller medmusikanter som tar mer energi än de tillför. Även fast att mitt projekt inte innehållit improvisatorisk musik så är det trots allt viktiga parametrar som han skriver om. Att skapa trygghet i rummet, respektera dig själv och din medmusikant, samtidigt som du är koncentrerad och övar känn en lekfullhet och framförallt kärlek. Denna filosofi tycker jag förenar de båda böckerna *Rösten* och *Spela fritt*. Angående övning så skriver Nachmanovitch om att man bör behålla ett tryggt sammanhang och inte börja bedöma sitt experiment för tidigt. Det är en tanke som jag tog fasta vid projektets början.

I boken *Spegling* (2011) skriver Åberg bland annat om vad som, från början, bör finnas med i en elevs utbildning. Jag fastnar för ”att etablera vanor”. Att etablera det muskulära minnet, etablera vanor då man övar, konsert besök och analysera musik. Att man som elev lär sig att handskas med ny repertoar. Vad är viktigt i detta stycke? Vad kan en konsertsituation innebära? Hur kan jag tänkas reagera gentemot publiken och hur tar sig nervositet i uttryck. Jag inser allvaret då Sven skriver om att ”en elev tar över sin lärares inställning till sitt eget

musicerande”. Jag tänker på min allra första sångpedagog som alltid lärde ut sångmelodier genom odynamiskt pianospel. Vi pratade aldrig om sångtekniska övningar eller om musikaliska förebilder. Jag saknade att bli förtrollad och inspirerad av musik tillsammans med min lärare. Jag tänker på min egen roll som sångelev. Jag har ofta känt mig underlägsen och okunnig. På sidan 40 skriver Sven om ”att få förtroende för sin lärare”. Jag förstår nu hur viktigt det är att utgå ifrån eleven och dennas inre föreställningar som sedan har betydelse för utvecklingen. Det är lärare som har respekterat mig och utgått från mina tidigare kunskaper som jag har haft ett bra samarbete med. Jag hade som ung behövt bli tränad i att uttrycka vad jag känner vid ett speciellt tillfälle. Varför jag tycker om en speciell sång och hur det känns. Att få reflektera tillsammans med någon annan över en sångröst eller min egen prestation. Tyvärr var det inte så. Det var sällan som vi pratade överhuvudtaget. Som tur var musicerade jag mycket på egen hand under tonåren. Det var mina egna upptäckter inom sångteknik och uttryck som gjorde att jag fortsatte med musik.

1.1.2 Havet sjunger

Sången har kommit mig närmre då jag har läst om kompositörens uppväxt och erfarenheter. Hur till exempel Gösta Nystroem tonsatt dikten *Havet sjunger* just därför att han älskade havets dramatik. Han var en person som ville leva nära havet och till slut bosatte han sig i södra Sverige vid kusten. Nystroem komponerar sin musik med dramatiska harmoniseringar och ofta med dynamiska skillnader. Detta hör och upplever jag i sången *Havet sjunger* med text skriven av Ebba Lindqvists. Utgivaren och redaktören Hans Åstrand (1977) beskriver Nystroems musik med orden ”ruvande, dystra grundstämningen, de dramatiska recitativet, vistonet” (s. 777)

Havet sjunger

Och om du älskar mig eller ej, gör detsamma. Om ditt hjärta är varmt eller kallt gör detsamma och våra ord må vi spara. Men om din längtan liknar min, så lägg ditt huvud nära mig och lyssna, lyssna hur havet sjunger. Det stora havet sjunger nära dig, nära mig. Det frågar inte efter ditt eller mitt, och vår rödaste önskan förbleknar.

1.1.3 O mio babbino caro

Den italienska kompositören Giacomo Puccini som fick en musikalisk uppfostran redan från fem års ålder. Han växte upp under andra hälften av 1800-talet i Italiens Toscana. Redan som tio åring började han arbeta som organist i ett nunnekloster. I början på 1900-talet började Puccini skriva på några enaktsoperor. Sången *O mio babbino caro* blev en av dem som ingick i den komiska operan *Gianni Schicchi*. Tillsammans med två andra enaktsoperor framfördes de under namnet Triptyken. Handlingsmässigt har de ingenting att göra med varandra men Puccini ville inte att de skulle framföras var och en för sig. *O mio babbino caro* är en sång för en sopranstämma. Den handlar om en dotters tillbedjan till sin far att få förlova sig med sin stora kärlek. Operorna byggde ofta på ett fåtal musikaliska idéer där han istället skapade variationer i klang, harmonik och rytm.

O mio babbino caro

Min kära far. Jag älskar honom, han är så fin. Jag vill gå till Porta Rossa, för att köpa ringen. Ja, jag menar det. Om min kärlek var fåfäng skulle jag gå till Ponte Vecchio och slänga mig i Arno. Jag kommer gräma mig och lida. O Gud, hellre dör jag. Pappa, känn med mig, känn med mig. Pappa känn med mig, känn med mig (min övers. E.V).

(Ponte Vecchio är en gammal känd italiensk bro byggd under medeltiden. Arno är floden som flyter under Ponte Vecchio)

1.1.4 Sposa son Disprezzata

Mer italienskt blir det i sången *Sposa son Disprezzata*. Den är komponerad av Geminiani Giacomelli som var en aktiv kompositör under de första 40 åren under 1700-talet. På 16 år så skrev Giacomelli 19 operor. Operan *Cesare in Egitto*, skriven 1735, anses enligt redaktören Hans Åstrand (1977) vara hans bästa verk. Under instuderingen av denna sång inspirerades jag av den italienska sångerskan Cecilia Bartoli. Hon har gjort en inspelning av denna sång på sin skiva *Arie Antiche*. Förvirring och missförstånd angående om vem som har skrivit denna sång är nog troligt. Det beror på att Vivaldi använde den i sin framgångsrika opera *Bajazet*. *Bajazet* var en opera där Vivaldi plockade ihop sånger från andra kompositörer och själv skapade handlingen. Det kan vara så att sången fick stor uppmärksamhet i detta sammanhang och därför är förknippad med honom.

Sposa son Disprezzata

Jag är en hånad fru.
trogen, än dock förolämpad.
Himmel, vad har jag gjort för fel?
Trots allt finns han i mitt hjärta, han är min man, min käre, mitt hopp.
Jag älskar honom men han är trolös,
jag hoppas men han är elak,
kommer han låta mig dö?
O Gud, tapperhet fattas
tapperhet och trofasthet.
(min övers. E.V).

1.1.5 Er der herrlichsten von allen

Den fjärde sången är komponerad av Robert Schumann, född 1810 i Tyskland. Schumann fängslade sin publik med sitt pianospel redan under gymnasietiden. Vid 22 års ålder tröttnade Robert på sin pianolärares undervisning och bestämde sig för att öva själv. Tyvärr skadade han sin hand så pianoövandet kunde inte fortsätta. Detta gjorde att Robert blev mycket deprimerad. En familjemedlems död och sorgen av att inte kunna spela piano ledde till ett självmordsförsök. Han lyckades dock inte att ta sitt liv. Schumann hade alltid skrivit både romaner, dagboksanteckningar, dikter och musikartiklar vilket gjorde att han blev ansvarig för en tidskrift som handlade om bland annat äldre musik. Schumann skrev också musik. 1840 var ett år då han skrev många romantiska sånger för solosång och piano. *Er der herrlichsten von allen* finns med i sångcykeln *Frauenliebe und leben* som består av åtta sånger.

Tillsammans berättar de en historia om ett kärlekspars första möte, deras kärlek genom äktenskapet och fram till hans död. Denna sång som jag sjunger är nummer två i cykeln. Det som karaktäriserar denna sång och genren romans är att den har en självständig pianostämma. Sångmelodin och ackompanjemanget bär lika mycket uttryck. Formmässigt så återupprepas den första delen vid slutet vilket är typiskt för dessa sånger. Anmärkningsvärt är också efterspelet som pianot spelar de fyra sista takterna. Jag får en känsla av att det är ”pianisten” i Schumann som fick leva ut där.

Er der herrlichsten von allen

Han den härligaste av dem alla, så mild och så god. Vackra läppar, klara ögon, ljust sinne och stadigt mod. Som där uppe i det blåa djupet, ljus och härlighet, någon stjärna, så är han på min himmel. Ljus och härlig, majestätisk.

Vandrar, jag vandrar i din bana. Jag kan endast betrakta dig, endast i ödmjukhet betrakta honom, vara välsignad ledsen igen.

Lyssna inte på mitt hjärta, tänk bara på din egen lycka. Du får inte lära känna mig, en avskyvärd kvinna, du härlighetens hösta stjärna. Endast de mest värdefulla får göra dig lycklig. Och den upphöjda vill jag välsigna många tusen gånger. Jag kommer att glädjas och gråta, jag vill vara välsignad, ja välsignad. Och om mitt hjärta skulle brista, brustet hjärta vad skulle det betyda. (min övers. E.V).

1.2 Syfte

Syftet med detta arbete var att vidga mina vyer inom den klassiska genren samt att utforska och utveckla rösten genom klassisk tonbildning.

2 Metod

För att komma igång med att på egen hand öva klassisk sång så har jag träffat sångpedagogen Margaretha Elmerstad. Hon har undervisat mig vid åtta olika tillfällen. Med mig från dessa lektioner har jag fått sångövningar (se bilaga 1) som jag har kunnat använda mig av vid egen övning samt sångtekniska tips. Sånglektionerna har jag även spelat in och dessa inspelningar har jag haft med mig in i mitt övningsrum, detta för att minnas och förstå övningarna.

Jag har även haft fyra sånger som jag har interpreterat. För att lära känna dessa har jag lyssnat på inspelningar med olika operasångerskor och sångare. Det krävdes också en översättning av texterna samt inläring av uttalen på de olika språken. Jag har även läst om kompositörerna och deras livsöden.

Förutom egen övning och sånglektioner har jag repeterat med en pianist. Som pop- och rocksångerska har jag fått öva mycket på att släppa pulsen, vara lyhörd och följsam. Jag övade på att tillsammans med pianisten flöda i tempon som varierade. Vad gäller dynamiken så pratade vi igenom vad jag skulle tänka på och vi tittade på sångernas instruktioner.

Under veckornas gång hann jag inte alltid sjunga igenom sångerna under mina övningspass. Men jag prioriterade alltid att göra sångövningarna. Detta för att hitta rätt teknik med rätt klang. Jag hade med mig ett fåtal sångövningar och jobbade annars mycket med luftflöde och stöd.

Under projektets slutskeende spelade jag även in de fyra sångerna. Jag bokade en aula där jag visste att det fanns en bra flygel till pianisten. En ljudtekniker hjälpte oss vid inspelningen för att få en bra ljud- och volymbalans mellan sången och pianot. Efteråt fick jag även hjälp att mixa resultatet.

2.1 Tidsplan – eftertanke

Tidsplanen som jag skrev vid projektets start (se bilaga 3) var detaljerad och fungerade som en bra vägledning i början. Trots att den är skriven så detaljerad så har jag känt mig fri att arbeta under den. I mitt fall är det positivt att känna frihet. Vad det gäller sånglektionerna så har de kunnat genomföras enligt planen. Vad jag inte tog med i min tidsplan var handledningstillfällena och litteraturstudier. Detta har ju såklart också tagit mycket tid. Jag följde inte tidsplanen då jag skrev och läste om kompositörerna. Istället blev det så att jag jobbade med dem parallellt under flera veckor. Jag hade i min tidsplan istället en deadline för när det skulle varit klart. Jag repeterade med en pianist vid tre tillfällen och inspelningen gjordes vecka 49. Inspelningsdatum flyttade jag på för att jag ville utnyttja övningstiden så mycket som var möjligt. Det hade varit till stor hjälp om jag hade schemalagt min individuella övningstid mer i detalj. Både för att kunna prioritera men också för att kunna se svart på vitt hur mycket övning som blivit av.

2.2 Dokumentation

Sånglektionerna spelade jag in med min iPhone. Dessa inspelningar lyssnade jag sedan på för att skriva ned teknikövningarna och tekniska tankar som minnesanteckningar (se bilaga 2). Sångövningarna skrev jag ut i notskrivningsprogrammet Sibelius. Finalinspelningen gjordes i Rodenskolans aula med hjälp av en ljudtekniker. Dessa ljudfiler är dokumenterade på en CD-skiva.

3 Riskanalys

I min riskanalys tog jag upp sjukdom som ett problem som hade kunnat uppstå. Jag har endast haft ett par dagar med sjukdom och detta har inte varit ett problem för projektet som helhet. Jag har hållit mig frisk genom mycket sömn, frisk luft, motion och perioder av återhämtning. Problem som hade kunnat uppstå, som jag inte tog upp i min riskanalys, var att jag blev utan övningslokal. Jag har inte kunnat öva hemma då jag bor i en hyreslägenhet. Jag har haft turen att kunna låna en lokal av Roslagens kulturskola. Min förväntning var att kunna spela in och repetera med två pianister. En risk som jag inte tog med var om mina medmusikanter hoppade av projektet. Nu blev det så att den ena av dem lämnade återbud till detta projekt. Som tur var så hade jag i alla fall en pianist att spela med och det nöjde jag mig med. Fokus har ju trots allt legat på min självständiga träning och utveckling.

4 Resultat

Mitt projekt resulterade i inspelningar från sex sånglektioner med sångpedagogen Margaretha Elmerstad. Dessa ledde till nedskrivet pedagogiskt övningsmaterial samt sångtekniska funderingar och tankar.

Jag har även haft tio timmar musikaliskt samspel med en pianist. Pianisten har hjälpa mig med instudering av notbild, dynamiska instruktioner samt känslotillstånd som står inskrivet i klassiska arrangemang. Jag har också, genom samspelet, lärt mig mycket om följsamhet, lyhördhet och om att anamma sina egna och medmusikantens musikaliska impulser.

Jag har under arbetets gång också haft många timmar av egen övning. Det har resulterat i en bättre kroppshållning med ett bättre stöd. Jag har fått större förståelse för det kroppsliga stödet och dess samverkan med en bra hållning. En fri luftström och resonansrummen är två separata delar som samarbetar. Jag har också blivit bättre på att planera och prioritera min egen övningstid. Det är så härligt när jag märker att jag får lön för mödan. Vid regelbunden övning minns min röst hur den ska arbeta och den blir fri. I början av den röstliga träningen hade jag väldigt lätt för att sjunga de allra högsta tonerna i sångerna men tonerna i mellanregistret var svåra att hitta stabilitet i. De två sista övningsveckorna har detta förändrat sig och mellanregistret har blivit stabilt men höjntonerna blivit sämre. Margaretha kommenterade detta och sa att det är väldigt vanligt att rösten förändras mycket den första tiden. Man kan givetvis öva upp höjden igen.

Vid sidan av mina övningspass har jag läst om kompositörernas livsöden. Det har gjort att låtarna har kommit mig närmre, banden till sångerna har förstärkts. Jag blir så förbryllad över dessa mäns liv. De var så oerhört kreativa och musikaliska. Vad skiljer deras liv från mitt? Kanske beror det på den oerhörda skillnaden av vilket samhälle de levde i och det jag lever i. De drabbades av sorg och hade det jobbigt precis som jag. De försökte leva och älska precis som jag. Jag vill leva så att musiken och konsten får ta maximal plats. Jag tror att människor i dagens samhälle måste tvinga sig själva till att prioritera mer. Det finns många människor och saker som tar min uppmärksamhet vilket gör att jag lätt tappar bort mitt egna mål. Att komma i mål och känslan av att ha genomfört ett projekt är för mig avgörande för hur framtiden kommer se ut. En målgång får mig att lära känna mig själv.

Jag har även jobbat med översättningar av sångerna och försökt skapa mig en egen historia omkring dem. För att göra sångerna så bra jag kunnat har jag försökt lärt mig dem utantill. Det har dock varit en stor utmaning och tagit mycket tid.

Tillsammans med mitt skriftliga resultat har jag ett klingande resultat, det vill säga en inspelning. Vi gjorde en inspelning av de fyra sångerna i projektets slutfas, en måndag morgon klockan nio. Jag är en sångerska som har svårt att komma igång med rösten innan klockan elva. Så inte nog med att jag skulle sjunga en genre jag inte är van vid, det skulle göras väldigt tidigt på morgonen också. Jag började min morgon tre timmar innan inspelningen. Duschade varmt, åt frukost och en timmes uppsjungning, som jag har tagit inspiration av från Thomas Quasthoff. Jag tyckte att jag kom igång med rösten bra trots tidig morgon. När jag väl var på plats för inspelning blev jag givetvis nervös och då också spänd. Jag vågade inte sjunga dessa sånger utantill. Jag var rädd att glömma texten så jag sjöng från bladet. Detta gjorde att jag inte kunde prestera maximalt. Det kändes motigt då det inte fanns någon rumsklang som kunde svara på och förstärka mina toner. Men det fanns inte tid för byte av lokal eller att ställa in morgonens inspelning, det var bara att göra sitt bästa. Vi hann göra tre inspelningar av varje sång. Inspelningen är mixad och reverb är pålagd på min sång.

5 Diskussion

Jag har funderat på vad jag skulle ha kunnat göra för att projektet skulle ha gett ett bättre resultat. Att lära sig en ny sångteknik är inget som tar två månader. Detta har jag nu fått erfarenheter av. Angående sånglektionerna så skulle jag ha delat upp dem i kortare pass för att få träffa Margaretha oftare. Muskelminnet är kort i början av en inlärningsfas och jag hade haft nytta av flera sånglektioner. Margaretha har varit en viktig inspiration, både som sångerska och sångpedagog. Hennes syn och inställning till sångteknik skulle jag vilja beskriva som sund, naturlig och okonstlad. Anledningen till att jag inte började studera någon bok om klassisk sångteknik var att jag just skulle träffa Margaretha. Jag skulle ha blivit förvirrad och jag valde att följa hennes arbetsätt och låta mig vägledas av hennes uttryck. Låtarna som hon valde kändes helt rätt, de var dramatiska och dynamiska och de uppskattade jag dem för.

Angående mina självständiga övningspass så hade fler kortare pass gett ett bättre resultat. Återigen detta med muskelminnet som gör sig påmint men även slitage och träningsvärk som ofta kommer vid inlärningsfasen. Att jag har haft få övningar som jag har koncentrerat mig på har dock varit skönt och bra. De har ramat in arbetspassen då jag har övat själv. Ofta drabbas jag av känslan av att jag inte har övat tillräckligt. Så här i efterhand tänker jag då att en övningsdagbok verkligen hade haft ett värde. Då hade jag kunnat se svart på vitt hur många timmars arbete som genomförts. Kanske hade jag då till och med kunnat vara stolt över mig själv.

Samspelet och samarbetet med pianisten hade också behövt flera timmar vid flera tillfällen. Det positiva är dock att hon vill fortsätta musicera med mig. Jag känner mig också intresserad av att fortsätta vårt samarbete och min utveckling inom klassisk sång. Jag behöver öva mer sång själv men det var otroligt lärorikt att spela med henne. Det var som en helt ny värld. Detta med att tempot var så böljande gjorde att det kändes mer som att jag skulle måla en tavla än att sjunga.

Det har varit spännande att sjunga på tyska och italienska, språk som jag inte alls har erfarenheter av. Jag har lärt mig sångtexterna genom att härma olika sångares uttal.

Förra årets projekt lärde mig hur viktigt det är att må bra då jag ska sjunga och träna min röst. Jag känner mig snällare mot mig själv och ger rösten mer till att vakna. Stretching och luftflöde är nog så bra uppvärmning inför en konsert. Jag behöver inte alltid sjunga upp mig på toner. Thomas Quasthoff delgav i sin självbiografi så uppmuntrande saker angående om att vara sångare men också människa. Vi kan inte alltid vara friska och prestera hundra procent trots att vi är musiker.

Planeringen för inspelningen hade jag gjort annorlunda idag. Jag hade definitivt valt en eftermiddagstid för inspelningen. Dessutom hade jag valt en annan inspelningsplats, som till exempel kyrka, eller bett om att få använda hörlurar där en effekt kunna lagts på. Min önskan hade varit att kunna spela in sångerna och inte behövt läsa från notbladet. För att jag skulle ha kunnat lyckas med det hade mer samspel behövts och mer egen övning av sångerna.

Efter genomförandet av detta projekt har jag förändrat många rutiner som praktiserande sångerska. Jag har fått ett större självförtroende när det gäller inläring av nya saker, hittat bra rutiner för min egen röstträning och fått större förståelse för rösten som instrument. Projektet har fått mig att inse vilka stora förändringar som sker vid regelbundenheter och värdet av fokuserad övning. Lars Lilliestam (2009) skriver i sin bok *Musikliv* om musikaliska handlingar och han ställer frågan; Varför spelar man musik? Jag har under de flesta av mina år som musikstudent alltid varit intresserad mest av samspel vilket har lett till få timmar av egen övning. Idag känner jag en stor lust efter att öva själv. För att kunna känna sig fri i sin röst krävs mer övning än att enbart sjunga sånger. Jag har verkligen kompletterat mitt musikutövande med en viktig del, teknikövning, vilket får mig att känna mig rikare. Lilliestam beskriver olika anledningar som svaret på sin fråga och jag känner igen mig i många av hans beskrivningar. Jag har utvecklats från att spela för att bli sedd och uppmärksam till fokus på att behärska mitt instrument och klara av svårigheter, detta genom egen njutbar övning.

Referenser

Lilliestam, L. (2009). *Musikliv: vad människor gör med musik - och musik med människor*. (2. rev. uppl.) Göteborg: Ejeby.

Nachmanovitch, S. (2010). *Spela fritt: improvisation i liv och konst*. ([Ny utg.]). Göteborg: Ejeby.

Åberg, S. (2011). *Spegling: vana, minne och analogiskt tänkande*. Stockholm: Dialoger.

Åstrand, H. (red.) (1977). Nystroem Gösta. I *Sohlmans musiklexikon. 4 (s 777). Kammaropera - Partial*. Stockholm: Sohlman.

Quasthoff, T. (2008). *Rösten: en självbiografi*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Internetkällor

Artikel om Gösta Nystrom http://sv.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6sta_Nystroem 121101

Artikel om Puccini <http://sv.wikipedia.org/wiki/Puccini> 121025

Artikel http://en.wikipedia.org/wiki/Sposa_son_disprezzata 121029

Artikel http://en.wikipedia.org/wiki/Geminiano_Giacomelli 121029

Artikel http://en.wikipedia.org/wiki/Schumann,_Robert_Alexander 121018

Bilaga 2 – minnesanteckningar

- Brrrr (bil ljudet) med ett glissando, börja med en kvint som övas upp och ned med flera repris. Förläng glissandot till en oktav, tänk på att det behövs mera stöd desto ljusare toner du sjunger. Tänk på att det muskulära stödet inte enbart sitter på framsidan av överkroppen. Har du svårt att komma upp i tonhöjd kontrollera din kropps uppställningen. (dvs ej bakåtlutad, svank och översträckta knän)
- Sucka på Mmmmm med glissando. Känn på luftströmmen som passerar stämbanden.
- Biets Zzzzzz, luft passerar mellan tänderna, tonen har en känsla av placering ovanför luftströmmen. Utgå ifrån 1-3-5-3-1 och tänk på att tunna ut stämbanden desto ljusare toner du sjunger, detta för att klinga i samma register. Gör denna övning långsamt.
- Sjung på Wi (franskans JA, oui) i en durskala 1-5-1 i 8 sextondelar och en fjärdedel, i rask takt.
Använd samma Wi, men sjung en skala från 1-9 i snabba sextondelar.
- smelling route
Hitta en inandnings väg i näsan som ligger ovanför den inaktiva inandningen i näsa.
- schå-å-å (se sibelius utskrift) Släpp inte stödet hela vägen och bli slapp, utan ha ett grundstöd i bukmusklerna.
Shå-legto skala dur 8-1 (tänk skalan uppåt för att inte ramla ned, höj hårda gommen fram med häng på sidorna av kinerna)
- Höga kindknotor.
- SÅNGEN: Er, der herrliche
sjung melodin på oj med smelling route.
sjung melodin på voj för att få fram placeringen.
schååå på melodin. Sätt en tumme under haka så att du inte gapar för mycket, detta gör också att du får med stödet bättre.
Var stilla inombords, låt luftpelaren bara vara och lägg på texten på utsidan.
- Träna med att puffa fraserna i sången med luft från aktivt stöd. Känn av de olika andningstrycken som behövs vid låga respektive höga toner.
- För att hitta en bra placering av klangen och tonen sätt ett finger framför läpparna. Sjung mot fingret och formaläpparna i riktning framåt. Motstånd känner du i läppar och tunga.

- Vid höga långa toner, känn som ett ”håll” innan tonen kommer, som att du plockar den utifrån i luften. (tex Cie: i sposa). Tänk dig hur du skulle ta en hög ton på en tvärflöjt, genom att höja gommen men forma underläppen.
- Var inte rädd för att känn botten på gapet (som ett motstånd) på höjtonerna.
- Var noga med tungans placering, alltid. (speciellt vid starten av Er, der herrliche von allen)
- Tonen tas rakt på och EJ underifrån.

Bilaga 3 – synopsis

Projekt

LIBRE

Bakgrund

Under mina gymnasieår undervisades jag i instrumentet sång av en operasångare. Jag tyckte det var fantastiskt härligt att både sjunga sånger från den klassiska repertoaren och att öva klassisk tonbildning. Innan gymnasietiden sjöng jag mest rock och pop i diverse band. Men efter gymnasiet tog andra genrer över igen och jag slutade att öva klassisk sång aktivt. Soul, pop och visa har kommit att bli de genrer som jag studerar och uttrycker mig mest i. Jag inser att klassisk sång och afrosång innebär två helt skilda sångtekniker men jag vill tro att det är röstvårdande för mig. Jag har sedan gymnasiet haft en längtan att kunna bemästra den klassiska klangen. Jag har alltid upplevt det som om att min röst har varit som skapt för denna repertoar.

Syfte

Som sångerska och blivande sångpedagog vill jag vidga mina vyer inom den klassiska genren samt utforska min röst och hitta en teknik för den klassiska tonbildningen.

Metod

Jag har en vägledande sångpedagog, Margaretha Elmerstad, som kommer undervisa mig åtta timmar denna termin. Jag kommer spela in sånglektionerna med min telefon. Dessa har jag sedan har som verktyg då jag övar på egen hand. Inspelningarna från sånglektionerna kommer jag även att analysera i form av nedskrivna tankar och sångövningar utskrivna i notskrivningsprogrammet Sibelius. Margaretha kommer att välja fyra stycken av olika karaktär och av olika kompositörer. Förutom egen övning och lektioner tillsammans med Margaretha ska jag repetera enstaka gånger med två pianister. Jag repetera två gånger med en organist i Norrtälje kyrka, Daniel Edoff, som jag även kommer att göra en ljudinspelning med. Två gånger kommer jag även att öva med pianopedagogen Britt-Marie Eriksson från Roslagens kulturskola. Samarbetet med pianisterna känns viktigt för att jag ska kunna få en musikalisk helhet. Efter repetitionerna kommer vi göra en inspelning. Jag vill kunna lyssna på min sånginsats och få en uppfattning om hur det musikaliska samarbetet låter.

Resultat

Resultatet av projektet genererar en kunskaps- och färdighetsutveckling inom klassisk sångteknik, interpretation och historik. Jag hoppas att jag får med mig idéer om hur jag kan förena min sångteknik i afrogenre med den klassiska genren eftersom jag är intresserad av dem båda. Dessutom kommer jag få med mig en inspelning av fyra sånger samt ett övningsmaterial som jag kan använda både för eget bruk men också med mina elever.

Risikanalyt

Problem uppstår om jag blir sjuk och inte kan öva under en lång period. Vid sjukdomsdagar bör jag arbeta med text, interpretation och notbild samt historik kring sångerna och kompositören. Jag kan även analysera mina sånglektioner med Margaretha då jag inte har möjligheten till att öva. Jag förebygger min hälsa genom frisk luft, konditionsträning och mycket sömn.

Litteratur

Lilliestam, L. (2009). *Musikliv: vad människor gör med musik - och musik med människor*. (2. rev. uppl.) Göteborg: Ejeby.

Nachmanovitch, S. (2010). *Spela fritt: improvisation i liv och konst*. ([Ny utg.]). Göteborg: Ejeby.

Åstrand, H. (red.) (1977). *Sohlmans musiklexikon. 4, Kammaropera - Partial*. Stockholm: Sohlman.

Quasthoff, T. (2008). *Rösten: en självbiografi*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Tidsplan

v.36 Kursstart

v.37 Forma en projektidé och skriva synopsis, sånglektion 1-bestämma sång 1

v.38 Skriva och maila första utkastet av synopsis, sånglektion 2-bestämma sång 2&3

v.39 Färdigställa synopsis och lämna in, sånglektion 3, analys av sånglektion 1&2

v.40 Sånglektion 4-bestämma sång 4, analysera sånglek 3&4

v.41 Kopiera noter och kontakta pianisterna för att boka repetitionstider, läsa och skriva om kompositör 1.

v.42 Sånglektion 5, Läsa och skriva om kompositör 2

v.43 Sånglektion 6, Läsa och skriva om kompositör 3

v.44 Läsa och skriva om kompositör 4

v.45 Sånglektion 7

v.46 Sånglektion 8

v.47 Inspelning av sångerna

v.48 Sammanställning av texten i arbetsmallen, bränna skiva av inspelningen.

v.49 Fortsatt sammanställning av texten, Skriva ut övningar i Sibelius.

v.50 Färdigskrivna text i arbetsmallen.

v.51 Finslipning av den skriftliga presentationen.

v.2 Inlämning av arbetet.

v.3 projekt presentation

Alla veckor innehåller röstträning.

